

İBN HÂCER'DE OSMANLILAR'A DAİR HABERLER II.

ŞEVKİYE İNALCIK

Arapça Asistanı

Geçen sayıda burada, İbn Hâcer'in *Enbâ ül-gomr fî ebnâ il-^comr* adlı eserinde I. Murat ve Yıldırım Bayezid'den bahseden kayıtları Arapça aslı ve tercümesiyle birlikte yayınlamış¹ ve Arapça kaynaklarda Osmanlı'lara dair haberleri peyderpey yayınlayacağımızı söylemiştik, İbn Hâcer'in aynı eserini tarayarak bulduğumuz daha eski kayıtları bu sefer yine tercümeleriyle beraber koyuyoruz. Önümüzdeki sayıda *Enbâ-ül gomr*/daki kalan kayıtları da yayınlamak böylece bu eserde Osmanlı'lara dair bütün haberleri tarihçilerin istifadesine sunmuş olacağız.

Cilt I, s. 1, sene 773.

(773 senesi girdiği zaman etraftaki ülkelerde hükümdar olarak kimlerin bulunduğundan bahsedilirken bu arada Osmanlı hükümdarı hakkında şöyle söylenmektedir):

Rum sahibi², Yezid bek b. Osman at- Türkmanî'dir.

Cilt I, s. 76 a, sene 790.

Bu ay içinde (Muharremde) Rum meliki Ebu Yezid b. Osman'ın elçileri, onun tarafından (Mısır Sultanı) az - Zâhir'e (gönderilen) hediyelerle geldiler. Hediyeleri kabul edildi ve kendisine cevaplar gönderildi.

Cilt I, s. 87 a, sene 792.

Bu sene içinde Rum sahibi *... . . . . .* öldürüldü. Ondan sonra Rum memleketinde Ebu Yezid b. Osman yerleşti.

Cilt I, s. 91a, sene 793.

Şevvalde İbn Osman Kayseri'ye hücum etti (نازل) ve orayı aldı.

¹ Bunda maalesef bazı matbaa yanlışları kalmış ve notların rakamları karışmıştır. Başlıca yanlışları burada düzeltiyoruz :

Sahife	satır	yanlış	doğru	Sahife	satır	yanlış	doğru
94	24	كانوت	كانوت	95	19	لش	لش
94	24	مقتل	مقتلة	95	21	ققلب	ققلب
95	11	طبيب	طبيب	95	26	الجنسية	الجنسية
95	16	بظلمهم	بظلمهم				

² Burada «Sahib» kelimesi şüphesiz hükümdar manasındadır ; fakat biz bu mahiyetteki tâbirleri olduğu gibi almayı tercih ettik. Meselâ bazan da aşağıda görüleceği gibi «Melik ur- Rum» veya «Mütemellik ur- Rum» denmektedir ; bunlar da olduğu gibi bırakılmıştır.

³ Aslında açık.

Cilt I, s. 91 b, sene 793.

Bu sene içinde Ebu Yezid b. Osman Kayseri'ye hâkim oldu.

Cilt I, s. 5 a, sene 794.

Bu sene içinde al - Keckenî « الكعكي » hediy-e ile (Mısır sultanı tarafından) Rum sahibine gönderildi.

Cilt I, s. 95a, sene 794.

Bu sene içinde Sultan, Kerâk « الكرك » naibi Emir Hasan al-Kec-kenî'yi kıymetli hediyelerle Rum sahibi İbn Osman'a gönderdi.

Cilt I, s. 98 a, sene 795.

Zilka^cde ayında al-Keckenî, Rum memleketinden, Ebu Yezid b. Osman'ın yanından, Sultanın emriyle İbn Karaman'la onun arasını bulduktan sonra döndü. Yanısıra hediyelerle İbn Osman'ın elçileri geldi. Sultan, onlara ikramlarda bulundu, ve beraberlerinde, istedikleri tabib Muhammed b. Muhammed as-Sagîr'i ve onunla beraber birçok ilâç vesaire gönderdi.

Cilt I, s. 101 b 102 a, sene 797.

Cemazilûlânın 20 sinde Sultan Şam'a vardı. Kendisine Kıfcak Meliki Toktamış Han'ın azgın Timurleng'e karşı (Sultanla) işbirliği yapmak istediğini (bildirmeye) elçisi geldi, onlara cevaplar yazıldı. Sonra Rum sahibi Ebu Yezid b. Osman'ın elçileri geldi. (Getirdikleri mektup) Timurleng'in kötü niyeti kendilerine eriştiğinden, onun maksadına karşı Sultanın yardımında bulunması isteğini tazammun ediyordu. Onun cevapları da yazıldı.

Cilt I, s. 102 a, sene 796.

Ramazan ayında Timurleng, Sivas sahibi al-Kadî Burhanüddin'e kendi itaati altına girmesini isteyen bir mektup gönderdi. (Sivas sahibi) ona cevap vermedi ve mektubunun bir nüshasını Mısır sahibi az-Zahir'e ve (bir nüshasını da) Rum sahibi Ebu Yezid'e gönderdi.

Cilt I, s. 106 a, sene 797⁴.

Bu Sene içinde Rum melikleri arasında ittifak oldu. Bunun sebebi şu idi: Geçen sene içinde Murad b. Osman öldürülünce (ölürken) oğlu Ebu Yezid'i saltanata veliahd yapmış, diğer oğlu Savcı'nın öldürülmesini emretmişti; çünkü onun annesi nasranî idi. Rum melikleri bunu duyunca-(Rum memleketi) altı melike taksim edilmiş olup İbn Karaman, İsa bey ve diğerleri bunlar arasındadır-hemen toplandılar ve onunla (yani Bayezid'le) muharebe ettiler. Neticede Ebu Yezid galib geldi ve hepsini esir alıp huzurunda topladı. İçlerinden Ayasuluk Meliki İsa beyden başkasını cezalandırmadı. İsa bey, saltanatta köklü idi,

⁴ Bundan evvelki bir kayıt Fakülte Dergisi'nin 1948 Mayıs-Haziran nüshasında neşredilmişti.

(yani hükümdarlığı atadan gelme idi) ve sancak sahibi⁵ idi. Sonra Ebu Yezid hepsini serbest bıraktı ve kendilerine aileleri ve mallarıyla beraber gidip İznik şehrinde yerleşmelerini emretti; hiç bir şeylerine taarruz etmedi. Memleketlerine kendi tarafından adamlar tayin etti. Karaman oğlu (bu muameleden) hariç kaldı; çünkü kardeşi onun nikâhı altında idi ve o, Karaman oğlu için şefaatta bulundu; sonra Ebu Yezid saltanatta sağlam bir şekilde yerleşince Bursa camiini inşa ettirdi, içini ve dışını mermerle döşetip ortasında müteaddit yerlerinden su akan bir havuz yaptırdı. Üç yüz kadar kadirga inşa ettirip, eğer şehri terketmek isterse aynı gün çıkartılabilmesi için içlerini erzak ve silâhla doldurdu ve aynı zamanda da gaza yapmak isterse her hangi bir müşkülâta uğramamak için sahile daimi erzak hazırlama yerleri yaptırdı. Kâfirlere karşı cihadlarıyla meşhur oldu ve şöhreti uzaklara yayıldı. az-Zâhir kendisiyle mektuplaştı, dostluk kurdu ve ona arka arkaya Emirler gönderdi. Hatta onunla mektuplaşmayan, hediye göndermeyen hiç bir melik kalmadı. Öyle ki az-Zâhir ondan kendisine zarar gelmesinden korkar ve şöyle söylerdi: "Ben Timurleng'den korkmam; çünkü ona karşı bana herkes yardım eder; ben ancak İbn Osman'dan korkarım,, İbn Haldun'un bir çok defalar: "Mısır mülkü için İbn Osman'dan başka korkulacak (tehlike) yoktur,, dediğini işittim. al-Melik az-Zâhir ölünce, onun Mısırı almak için geleceği hakkında dedikodular arttı ise de, sonra Timurleng'in Şam'a gidip döndükten sonra İbn Osman'ın memleketine taarruzu mukadder oldu. Timur ona hile kurmakta gecikmedi, neticede kendisini mağlup ederek esir aldı. Bayazıd, onun — Allah onu kahretsin — esaretinde iken öldü. İnşallah vefatı senesinde ona ait haberlerden ve kendisinden bazı şeyler zikredeceğiz.

Cilt I, s. 110 a, sene 798.

Cemâzilûlâda Şeyh Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed al-Cezerî ad-Dımaşkî, Kahire'den Rum ülkelerine kaçtı. Şam'da elinde müteaddit vazifeler vardı. Beytülmakdis'teki as-Salihyye'nin tedrisatı da onun üzerinde idi. Kaçmasının sebebine gelince : Şam'da Kutlubek'in geliri ve malı mülkü hakkında dedikoduda bulunmuş, Kutlubek'in yanında birçok mal biriktirdiği zannedilmişti. Bunun üzerine onunla beraber Sultanın huzurunda muhakeme edilip te aleyhinde karar verilince kaçtı. Onun kaçtığı tahakkuk edince as-Salâhiyye'nin tedrisatına aş-Şeyh Zeynüddin Ebu Bekr al-Kamanî «القمانى» yerleştirildi ve vazi-

⁵ Bu metnin bir kısmını *Düsturname-i Envert'ye* yazdığı methalde (s. 83) neşreden Prof. Mükrimin Halil Yinanç bu kelimeyi «ilim» şeklinde okuyarak İsa beyi «ilim sahibi» diye tavsif etmektedirler. Vakıa diğer bazı Osmanlı kaynaklarının da işaret ettiği gibi, İsa bey ilimden anlar bir hükümdardı, fakat burada bu kelimeyi «sancak» manasına gelen «alem» şeklinde okumanın daha doğru olacağını sanıyorum. Esasen arapçada bir kimsenin âlim olduğunu ifade için daha ziyade maddî bir anlamı ihtiva eden «كان عالماً» ibaresi kullanılmayıp umumiyetle bunun için «كان عالماً» veya «ساحب العلم» gibi ibareler kullanılmaktadır.

feleri başka kimselere verildi. al-Cezerî kaçınca Rum sahibi Ebu Yezid b. Osman'a gitti. Tesadüfen orada, Şam'da kendisinden kur'an (dersi) okuyan Şeyh Hacı denilen bir talebesini buldu. Bu zat onun kudretini Bayazıd'a bildirince, o kendisine tazim gösterdi, ikramlarda bulundu, her gün için kendisine iki yüz dirhem tahsis edib müteaddit atlar ve köleler gönderdi.

Cilt I, s 113a, sene 799.

Bu sene içinde Rum sahibi Ebu Yezid bey b. Osman'la Frenk arasında harp oldu. Ebu Yezid onları büyük bir mağlûbiyete uğrattı.

Bu sene sultanın elçisinin beraberinde Rum sahibinin hediyesi geldi. Elçinin adı Tulu «طولو» dur ; kendisi bundan sonra 806 senesinde Imretülhac'a tayin edildi. (Bu zat) İbn. Osman'ın ülkesinde fevkalade ikram içinde ikamet etmekte olan Şemsüddin b. al-Cezerîyi gördüğünü bildirdi. İbn al-Cezerî, al-Emir al-Kebir Eytmiş'in «إيتش» hizmetinde bulunan Kutlubek'in «قطبك» — bundan sonra üstaddâriyye'ye tayin edildi — malı mülkü hakkında dedikoduda bulunmuştu. Bunun üzerine kendisinden hesap soruldu; neticede aleyhinde bir çok şey tahakkuk edince bundan korktu ve kaçtı. Deniz yoluyla Iskenderiyye'ye, sonra Antakya'ya⁶, oradan da Bursa'ya gitti. (Orada) Şam'da kendisinden ders alan کاموه Mümin denilen bir şeyhle karşılaştı. Bu zat, onun kıymetini İbn Osman'a bildirince İbn Osman kendisine atlar, köleler ve elbise gönderdi, büyük bir nafaka tahsis etti.

Sonra İbn Osman'dan elçileri vasıtasıyla başka hediyeler geldi. Frenklerden bir gurub bu hediyeler arasında bulunuyordu ki, bunlar denizde müslümanların yollarını kesiyorlardı. Bunları esir alıp (Mısır'a) gönderdi. Onlardan ikisi müslüman oldu.

Cilt I, s. 122 a sene 801.

801 senesi girdi; (bu sene içinde) Mısır, Şam (Suriye) ve Hicaz'ın sultanı al-Malik az-Zâhir Ebu Said Barkuk, Rum Sultanı Ebu Yezid b. Osman'dır.

Cilt I, s. 126a, sene 801.

Bu sene içinde Ebu Yezid b. Osman, Malatya ve al-Eblusteyn'i (Elbistan) muhasara edip teslim aldı ve Darend'e'yi muhasara etti. Bu ay içinde (Zilhicce) bu şekilde haberler gelince Sûdûn at- Tayyar «سودون الطيار»¹ bu haberleri anlamaya gönderdiler.

Cilt I, s. 135 a, sene 802.

Şevvalde Bağdad ahalisine Timurleng'in kendi üzerlerine yürümek azminde olduğu (haberi) erişti. Bunun üzerine buranın Sultanı Ahmet kaçtı, Kara Yusuf'dan yardım istedi, onu alıp Bağdad'a döndü. Harp

⁶ «Antalya» olması lâzım; başka kaynaklarda da esasen «Antalya» olarak yazılmıştır.

yapmak hususunda ittifak yaptılar. Ahmed, ona birçok mal verdi. Kara Yusuf, senenin sonuna kadar onun yanında kaldı. Sonra ikisi Ebu Yezid b. Osman'a gitmek maksadıyla Rum ülkesine vardılar. Mezkûr Ebu Yezid, bu sene içinde Sivas'ı alıp oraya oğlu Muhammed Çelebi'yi yerleştirdikten ve hizmetine at-Tavaşî Yakubu tayin ettikten sonra Malatya'yı muhasara etmişti. Sonra Malatya'ya hâkim oldu ve Bursa'ya döndü. Rebi'ülevvelde Timurleng Karabağ'a vardı. Sonra Gürcistan «الكرج» ülkesine girip Tiflis'e hâkim oldu. Bundan sonra Bağdad'a gitti; Ahmed b. Yusuf'un Şam (Suriye) tarafına gittiğini duymuştu. Bunun üzerine Kara Yusuf'un ülkelerine gitti. Memleketi birbirine katıp fesada boğdu. Kara Yülük, Timurleng'in yaptıklarından haberdar oldu. Bu hadiseler yukarda geçtiği gibi o (yani Kara Yülük) Sivas sahibine karşı galib geldikten ve Rum meliki Ebu Yezid'in oğlu Süleyman da Sivasta ona galib geldikten sonra olmuştu. Bunun üzerine Kara Yülük, Timur'a gidip ona hizmetlerde bulundu, gideceği yerler hususunda delâlet etti, kendisine yolları öğretti, onun adamları arasına katıldı. Timurleng, zorla Sivas'a girdi. Askerleri şehri fesada boğup harab ettiler. Senenin sonunda geri döndü. Fesatçılardan müteşekkil tabileri çoğalmıştı. Sonraki sene (yani 803 de) Behesna'ya İndi.

Cilt I, s, 136 a, sene 802.

Bu sene Timurleng Irak tarafına gidip Rebi'ülevvel'de Karabağ'a vardı. Sonra Cemazilahirde askeri toplayıp Gürcistan «الكرج» ülkesine hücum etti ve Tiflisi aldı ve Bağdad tarafına gitti. Bunun üzerine Ahmet b. Üveys kendisinden kaçtı. Timurleng, onun Kara Yusuf'la ittifak yaptığını ve ikisinin Rum ülkelerine gittiklerini duyunca, Kara Yusuf'un memleketini harab edip fesada boğdu. İbn Osman (ve) Kara Yülük at-Türkmanî bunu duydular. Kara Yülük, Sivas sahibi Kadı Bürhanüddin'e ansızın hücum edip bir bahane ile kendisini öldürmüş, Sivas'a hakim olmak istemişti. Sivas ahali kendisine mani olup ona karşı Rum ülkesindeki Tatarlardan yardım istemişler, neticede onu bozguna uğratmışlardı. Bu esnada (Kara Yülük) Timurleng'in memlekete (Sivas'a) geldiğini duydu, hemen gidip onun hizmetine girdi. Ona yerleri gösterdi, yolları öğretti, onun hizmetinde sanki bir rehber oldu. Daha evvel Sivas ahali, Ebu Yezid b. Osman'a mektup yazmışlar, c da oğlu Süleyman'ı onlara göndermiş, Sivas'ı almıştı. Timurleng'in kendi üzerlerine geldiğini duyunca Ebu Yezid'e (tekrar) mektup yazdılar. Timurleng, Zilhicce ayında askerle onlara hücum edip, şehri muhasara etti; ayın 18 inde zorla Sivas'a girdi. Askeri tahribkârlık ve bozgunculukta çok ileri gittiler. Oradan deniz (tarafına) gitti. Fesatçı, yağmakâr ve tahripkâr askeri çoğalmıştı. Sonra Behesna'ya gitti ve (aşağıda) zikredeceğimiz şey oldu.

Ahmed b. Üveys olmalı.

A. Ü. D. T. C F. Dergisi, F. 23

Cilt I, s. 139 a sene 803.

803 senesi girdi. Halk (Mısır halkı) Timur'un baskınlarıyla kargaşalık içinde bulunan şimal ülkelerinin (halinden) dolayı sıkıntılı bir vaziyette idiler. Her saat birbirine aykırı haberler geliyordu. Timur'un Sivas'a varışı, yukarda da geçtiği gibi, geçen sene içinde olmuş, o, bir müddet şehri muhasara etmiş, halkı öldürüp mallan yağma etmişti. Senenin ilk gününde (vukubulan bu hadisede) hatta onun Sivas ahalisinden üç bin kişiyi canlı olarak gömdüğü söylenir. Sonra seferde Behesna'ya hücum etti. Daha sonra Malatya'ya gidip ahalisini mahvetti. Sonra Kal'at ur-Rum'a hücum etti ise de, burası kendisine kuvvetli geldiğinden bırakıp Halep tarafına gitti; ayın sonlarında Anteb'e vardı. Haleb naibi Şam naibine Timurleng'i def için Şam askerleriyle gelmesi hususunda bir mektup gönderdi. Sonra Haleb naibine Timur'un mektubu geldi ki, bunda şöyle söylüyordu: Geçen sene, Rahba'da öldürülen elçilerimizin intikamını almak için Haleb ülkelerine geldiğimiz vakit onun, yâni al-Melik az- Zâhir'in ölümünü, Hindistan'ın vaziyetini ve ahalisinin çıkardığı fesatları duyduk, hemen oranın üzerine hücum ettik. Ulu Tanrı bizi onlara karşı muzaffer kıldı. Bundan sonra Gürc'e döndük. Allah, bizi onlara karşı (da) muzaffer kıldı. Sonra biz İbni Osman (denen) bu çocuğun (edebinin)⁸ kılığını duyup kulağını çekmek istedik ve onun ülkelerinden Sivas ve diğer yerlerde onun vaziyeti hakkında sizin de duyduğunuz şeyleri yaptık. Mısır'a mektuplar gönderdik, fakat onlara cevap verilmedi, Onlara akrabamız Atlamış'ı «اطلمش» göndermelerini bildirdik. Eğer (bunu) yapmazlarsa müslümanların kanının vebalı onların boynuna olsun, vesselam.

C I, s. 143 b, sene 803.

Bu senenin başlarında Kara Yusuf ve Ahmed b. Üveys Rum ülkesine (gitmek) arzusuyla Halep tarafına geldiler. Halep naibi Dudaş «دوداش» onları bundan menetti. Bunun üzerine Ahmed kaçtı ve yağma edildi. O ve Kara Yusuf Malatya'ya gittiler. Sonra askerinin biri Ahmed'i tanıdı ve ona Kara Yusuf'un kendisine hiyanette bulunmak arzusunda olduğunu bildirdi. Bu tahakkuk edince, onlardan kaçtı; bunun üzerine arkasında bıraktığı şeyler yağma edildi ve kızkardeşi hakkında fena muamelelerde bulunuldu. Ahmed b. Üveys Sivas'a döndü, sonra Bursa'ya gitti, İbn Osman'la buluştu. Ahmed'in gelişinden az bir zaman sonra Kara Yülük Sivas'a varıp şehri muhasara etti. Bu hadise Muharrem ayında oldu. Bunun üzerine Sivas ahalisi ondan aman istediler, o da onlara aman verdi.

Cilt I, s. 155 a, sene 804.

Bu sene içinde Timurleng, Osman oğlu ülkelerinin şimal taraflarına gitmek maksadıyla Sivas'tan döndü.

⁸ «Edeb» kelimesi başka kaynaklarda mevcuttur Mesela bu arada »Nücum az-Zâhire'de« (C. VI, 1, s. 48) şöyle söylenmekte: «بما بلغه قلبه أدب هذا الصبي»

Birinci cilt, s. 1, sene 773.

صاحب الروم يزيد¹ بك بن عثمان التركماني.

Birinci cilt, s. 76 a. sene 790.

فيه² قدمت رسل ابي يزيد ابن عثمان ملك الروم بهدية منه الى الظاهر فقبلت هديته وردت اجوبته.

Birinci cilt. s. 87 a. sene 792.

فيها قتل الامر . . . . .³ رود بك ابن ارتشا⁴ صاحب الروم واستمر بعد في مملكة الروم ابو يزيد ابن عثمان

Birinci cilt. 91 a, sene 793.

في سوال نازل ابن عثمان قيسارية فلحقها

Birinci cilt, s. 91 a, sene 793.

فيها غلب ابو يزيد ابن عثمان على قيسارية

Birinci cilt, s. 95 a, sene 794.

فيها جهز الكحل⁵ بهدية الى صاحب الروم

Birinci cilt, s. 95 a, sene 794.

فيها ارسل السلطان نائب الكرك امير حسن الكحل الى ابن عثمان صاحب الروم بهدايا جليلة.

Birinci cilt. s. 98 a, sene 795.

في ذي القعدة رجع الكحل من بلاد الروم من عند ابي يزيد ابن عثمان بعد ان اصلى بينه وبين ابن قرمان بامر السلطان ووصل صحبه بهدايا ابن عثمان مع رسله فآكرمهم السلطان وازسل صحبتهم يسوالهم محمد ابن محمد الصفيير الصيب⁶ و جهز صحبه كثيرا من المقايير وغيرها .

Birinci cilt, s. 97 a, sene 796.

وصل السلطان الى دمشق في العشرين من جمادى الاولى فوصل اليه فاصد طغتمش خان ملك الفتيحات يتضمن السؤال ان يكونوا يدا واحدة على الطاغى تمرلك فكتب اجوبتهم ثم وصلت اليه رسل ابي يزيد ابن عثمان صاحب الروم يتضمن اسئلة ان السلطان على الحضور الى نصره على قصد تمرلك لما بلغهم من سوء سيرته فكتب اجوبته ايضا .

Birinci cilt, s. 102 a, sene 796.

راسل⁷ التت⁷ صاحب سيواس القاضي برهان الدين احمد يستدعي منه طاعته فلم يجبه و ارسل نسخة كتابه الى الظاهر صاحب مصر و الى ابي يزيد ملك الروم

Birinci cilt. s. 106 a, sene 797.

فيها وقع الحلف⁸ بين ملوك الروم و ذلك ان مراد ابن عثمان لما قتل في السنة الماضية عهد لابي ابي يزيد بالملكة وامر بقتل ابنة الاخر صوحى لان امه نصرانية فقتل فلعل ذلك ملوك الروم وكانت

¹ Fa : يزيد

² Muharrem ayında.

³ Aslında açık.

⁴ Fa : ... بن ارتشا

⁵ Diğ er kaynaklarda : الكحل

⁶ Fa : الطيب

⁷ Ramazan ayında,

الملك olması lâzım. -

منقسمة على ست ملوك منهم ابن قرمان وعسى بك وغيرهما فاجتمعا وحاربوه فكانت النصر له واسر الجميع فاقدمهم بين يديه ولم يعاقب منهم سوى عسى بك الملك الاسلوق⁹. وكان عريقا في المملكة ولديه علم ثم افرج عنهم جميعا وامرهم (أن) يتوجهوا باهاليهم واموالهم الى ان ازلهم بمدينة ازتك ولم يتعرض لشي مما معهم وولى في ممالكهم اناسا من جهاته الا ابن قرمان فان اخته كانت تحتة فشقت فيه ثم لما استقرت قدمه في المملكة عمر جامع برصة¹⁰ ورجه من ظاهره وباطنه وجعل الماء في سطحه ينزل منه فيجري في عدة اماكن وعمر المارستان وانشأ نحو ثمانية غراب وملاها بالاسلحة والازودة فصارت بحيث اذا اراد ان تركها خرجت في يومها ورتب بالساحل من معدل الازودة دائما بحيث لا يتغير عليه اذ اراد الغزوش واشتهر بالجهاد والكفار حتى بد صيته وكتبه الظاهر وهداه وارسل اليه اميرا بندا امير ولم يبق احد من الملوك حتى كتابته وهاذاه حتى كان الظاهر يخاف من غائبه ويقول لا اخاف من اللتك فان كل احد يساعدني عليه وانما اخاف من ابن عثمان وسمعت ابن خلدون مرارا يقول ما يخشى على ملك مصر الامن ابن عثمان ولما مات الملك الظاهر كثرت الازاجيف يانه سيقدم لآخذ مصر ثم قدر ان اللتك لما دخل الشام ورجع تعرض لمملكة ابن عثمان فلم ينزل يكايده حتى طرده واسره ومات في اسره فآله الله وسا ذكر شيئا من اخباره وسيرته في ستة وظائف ان شاء الله تعالى

Birinci cilt, s. 110 a, sene 798.

في جمادى الاولى هرب الشيخ شمس الدين محمد بن محمد بن محمد الجزرى الدمشقي من القاهرة الى بلاد الروم وكانت بيده عدة وظائف بدمشق وتدرى الصالحية بيت المقدس وكان السب في هروبه انه كان يتحدث عن قطبك في مستاجرانه وملكاته بدمشق فزعم انه تاخر عنده مال كثير فتحاكم معه عند السلطان فرسم عليه قهرب ولما تحقق هربه استقر في تدرى الصلاحية الشيخ زين الدين ابو بكر القمنى وتفرق الناس وظائفه ووصل هو في هربه الى ابي يزيد بن عثمان صاحب الروم فاتفق انه وجد تليذا هناك يقال له شيخ حاجي كان قد قرأ عليه القرآن بدمشق فمرّف الملك بمقداره فظنه واكرمه ورتب له في كل يوم ما ياتي دونهم وساق له عدة خيول وممالك .

Birinci cilt, s. 113, sene 799.

فيها كانت الوقفة بين ابي يزيد بك بن عثمان صاحب الروم وبين الفرنج فكسروهم كسرة عظيمة وفيها قدمت هدية صاحب الروم محببة فاصد السلطان واسه طولوز وهو الذى ولى امره الحاج بعد ذلك في سنة ست وثمانى مائة واخبر انه رأى شمس الدين ابن الجزرى مقبلا في بلد ابن عثمان في غاية الاكرام وكان ابن الجزرى يتحدث في تملقات الامير قطلوبك الذى كان في خدمة الامير الكبير اتمش ثم ولى بعد ذلك الاستادارية فحاسب ابن الجزرى فانه يستحق عليه شيئا كثيرا فخشي منه فقر فركب البحر الى الاسكندرية ثم الى انطاكية ثم الى برسا فلقى شيخ كان يقرأ عليه في دمشق يقال له كامود مومن فمرّف ابن عثمان بمقداره فاكرمه وارسل له خيولا ورقيا وثيابا ورتب له مرتبا جيدا ثم قدمت له هدية اخرى محببة فصاد من عنده ومن جلتها جماعة من الفرنج كانوا يقطعون الطريق على المسلمين في البحر فاسرهم وارسلهم فاسلم منهم اثنا.

Birinci cilt, s. 122a, sene 801.

دخلت سنة احدى وثمانى مائة وسلطان مصر والشام والحجاز الملك الظاهر ابو سعيد برقوق وسلطان الروم ابو يزيد بن عثمان.

⁹ Fa : —

¹⁰ Fa : برسا

Birinci cilt, s. 126a, sene 109

في هذه السنة حاصر أبو يزيد ابن عثمان ملطية و الأبلستين فتسلمها وحاصر درنده و ورد الخبر بذلك في هذا الشهر¹¹ فجهزوا سودون الطيار لكشف هذه الاخبار.

Birinci cilt, s. 135a, sene 802.

في شوال بلغ أهل بغداد عزم تمرلك الى التوجه اليهم ففر احد سلطانها واستجد بقرا يوسف واخذه ورجع الى بغداد و تحالفا على القتال و اعطاه مالا كثيرا و اقام عنده الى اخر السنة ثم توجه هو و قرا يوسف الى بلاد الروم فاصدين لابن يزيد ابن عثمان و كان أبو يزيد المذكور قد حاصر في هذه السنة ملطية بعد ان ملك سيواس و ولي بها ولده محمد جلي و رتب في خدمته الطواشي ياقوت ثم غلب على ملطية ثم رجع الى برصة فوصل اللنك الى قراباغ في شهر ربيع الاول و قصد بلاد الكرج فغلب على قفليس ثم قصد بغداد فبلغه توجه احمد بن يوسف¹² الى جهة الشام فقصد بلاد قرا يوسف فأتت فيها و افسد و بلغ قراييك حال اللنك و ذلك بعد ان غلب على صاحب سيواس كما تقدم و غلبه عليها سليمان ولد ابن يزيد ملك الروم فسار الى اللنك فخدمه و دله على مقاصده و عرفه الطرقات و استقر من اعوانه فدخل اللنك سيواس عنوة فافسد فيها عسكريه و خربوا فرد آخر السنة و قد كثرت اتباعه من المفسدين فتنازل بهستا في السنة المقبلة.

Birinci cilt, s. 136a, sene 802.

فيها توجه اللنك الى جهة العراق فوصل الى قراباغ في شهر ربيع الاول منها ثم جمع المساكر في جاذى الاخرة و قصد بلاد الكرج فلك قفليس و سار الى جهة بغداد ففر منه احمد بن اويس فلما بلغ اللنك انه اتفق مع قرا يوسف و توجهها الى بلاد الروم توجه الى بلاد قرا يوسف فأتت فيها و افسد و بلغ ذلك ابن عثمان (و) قرا يلوك التركاني و كان قد حثك بالفاس برهان الدين صاحب سيواس وقتله غدرا و اراد التغلب على سيواس فتمه اهلها و استعانوا عليه بالتشارك¹³ الذين في بلاد الروم فهزموه في اثناء ذلك بلغه قصد اللنك البلاد فتوجه اليه و وقف في خدمته و سار يده على الاماكن و يعرفه بالطريق و يسير في خدمته كالدليل و كان اهل سيواس كاتبوا ابا يزيد ابن عثمان فارسل اليهم ولده سليمان فلما بلغهم قصد اللنك لهم كاتبوا ابا يزيد فطرقهم اللنك في الجنود في ذي الحجة فحاصرها و دخلها عنوة في الثامن عشر فبالغ عسكريه في الفساد و التخريب و توجه منها في البحر و قد اذداد عدة عسكريه من غالب المفسدين النهاية المردن¹⁴ فتنازل بهستا وكان ما سذكروه .

Birinci cilt, s. 139 a, sene 803.

دخلت هذه السنة و الناس في امر و يح من اضطراب البلاد الشالية بطروق تمرلك و في كل وقت ترد اخبار مغايرة لما قبلها و كان وصوله في السنة الماضية الى سيواس كما تقدم فحاصرها مدة و تقب صورها و قتل جما و نهب الاموال و ذلك في اول يوم في السنة حتى قبل انه دفن من اهل سيواس ثلاث الاف نفس و هم بالحياة ثم نازل بهستا في صفر ثم توجه الى ملطية فاباد من فيها ثم وصل الى قلعة الروم فتقوى عليه فتركها و توجه الى جهة حلب فوصل عنتاب في اواخره و ارسل نائب حلب نائب الشام نسخة (?) على القديوم بمساكر الشام لدفع تمرلك ثم وصل كتابه الى نائب حلب يقول فيه انا لما وصلنا

¹¹ Zilhicce,¹² Üveys olması lâzım.¹³ Fa : بالسار¹⁴ Fa : المتهودين : doğrusu budur.

في العام الماضي الى البلاد الخلية لاختد القصاص ممن قتلت رسلنا بالرحبة بلقنا موته يعني الملك الظاهر وبلغنا امر الهند وماهر عليه من الفساد فتوجهنا اليهم لظفرنا الله تعالى بهم ثم رجعنا الى الكرج فظفرنا الله بهم ثم بلغنا قلة هذا الصبي ابن عثمان فاردنا عرك اذنه قعلنا بسيواس وغيرها من بلاد ما بلقكم من امره ونحن نرسل الكتب الى مصر فلا يعود جوابها فتعلمهم ان رسلوا قريتنا اطمش وان لم يفعلوا قدما المسلمين في اعتناقهم والسلام .

Birinci cilt, s. 143 b, sene 803.

وفي اولها وصل قرا يوسف واحمد ابن اويس الى جهة حلب طالبين بلاد الروم فصدما دوداش نائب حلب عن ذلك فهرب احمد ونسب وتوجه هو وقرا يوسف الى ملطية ثم ان بعض الجند فصح احمد وعرفه ان قرا يوسف يريد التدريه فلما تحقق ذلك فرمنهم فذهب ماخلنه واما في حق احته ورجع احمد بن اويس الى سيواس ثم توجه الى برصة واجتمع ابن عثمان ومن بعد وصول احمد بتليل وصل قرا يلك الى سيواس فحاضرها وذلك في المحرم وطلبوا الامان فامنهم .

Birinci cilt, s. 155 b, sene 804.

قيها رجع تمرلك بمساكره عن سيواس فاصد الجهة التالية لبلاد ابن عثمان .